

Espais test, una eina per al relleu generacional i el desenvolupament rural

Un espai test facilita l'accés a la terra i a instal·lacions agràries a persones novells en el sector. No es tracta de posar a disposició només terres i/o infraestructures, sinó també suport legal i acompanyament des d'un punt de vista tècnic i emocional. Un dels objectius és que l'emprenedor o emprenedora pugui avaluar la idoneïtat del seu pla d'empresa sense por a equivocar-se. A Catalunya, l'Ajuntament de Gandesa està disposat a impulsar-ne un destinat a la silvopastura.

TEXT I IMATGES: LAIA BATALLA I MIQUEL REDONDO. ESCOLA DE PASTORS DE CATALUNYA. GRUP OPERATIU RETA.

Tenim un territori rural amb una baixa densitat de població i, cada vegada més, el jove se sent atret per l'oferta de les ciutats. Tanmateix, existeix una realitat paral·lela, sovint a les ciutats, on hi ha persones que volen fer el camí a la inversa. Volen anar a viure a un lloc rural cridats per la tranquil·litat, la qualitat de vida i l'oferta d'un altre estil de vida que aquest entorn els pot oferir. Aquestes persones troben diversos entrebancs en aquest viatge a contracorrent i facilitar que s'estableixin a territoris rurals hauria de ser una prioritat de les polítiques municipalistes que pretenen lluitar contra el despoblament. Aquest és el cas de Gandesa, que no deixa d'innovar per retenir els seus joves i atraure'n de fora. Enguany, si no hi ha cap més contratemps, en aquest municipi es posarà en marxa el que serà el primer espai test de Catalunya, una eina que ha d'afavorir l'ocupació en el sector agrari en entorns rurals.

QUÈ ÉS UN ESPAI TEST?

Els espais test agraris neixen de la necessitat d'articular eines de facilitació als processos d'incorporació per part de persones que no tenen un vincle agrari previ. L'activitat agrària necessita

d'uns recursos indispensables, entre els quals destaquen l'accés a la terra, la inversió inicial, la formació tècnica, l'experiència pràctica, el contacte amb els agents agraris o la inserció al medi rural. El camí per accedir a aquests recursos és complex i requereix d'un suport específic, sobretot en la fase entre la formació i la creació de l'empresa agrària.

Un espai test agrari es defineix com **un programa de facilitació dels processos progressius d'instal·lació de nous agents al sector agrari, coordinat mitjançant una governança estructurada i consensuada amb tots els agents implicats**. L'espai test agrari s'estructura amb un suport legal, un suport físic i un suport integral, que asseguren la realització d'un test d'activitat minimitzant els riscos.

TIPOLOGIES D'ESPAIS TEST AGRARIS

Els espais test es poden classificar segons la disponibilitat del dispositiu al llarg del temps.

Els **espais test permanents** són aquells que perduren al llarg del temps en una mateixa localització i que poden ser emprats per diferents persones emprenedores. Es tracta d'una finca o explotació que està disponible per al tèster o els tèsters únicament durant el període test de l'activitat. Un cop finalitzat aquest test l'espai queda a disposició d'una altra persona interessada a començar el seu propi programa. A la persona que ha desenvolupat el test d'activitat satisfactoriament i decideix incorporar-se al sector se l'ajudarà en la cerca d'un emplaçament per iniciar, ara sí, el seu projecte.

Per contra, un **espai test efímer** és aquell temporalment vinculat al desenvolupament d'un test d'activitat. Quan el període de test s'acaba exitosament el tèster resta instal·lat a la nova explotació; i si fos el cas, seria el moment de sol·licitar els ajuts de jove incorporació. Si la persona decideix no instal·lar-se, es pot obrir un nou període test per a una altra persona emprenedora fins a trobar aquella que vulgui fer-se càrrec de la gestió de l'explotació agrària.

ELS OBJECTIUS DELS ESPAIS AGRARIS

Capacitar i dotar d'experiència pràctica als nous agents agraris per tal que desenvolupin un projecte autònom.

Permetre als nous agents comprovar la viabilitat tècnica, econòmica i personal dels seus projectes.

Dotar de l'espai físic, les eines i les infraestructures necessàries per començar un projecte agrari, especialment en el cas d'aquelles persones emprenedores que no tenen accés a aquests recursos.

Crear noves xarxes que connectin productors i consumidors agroecològics

Fomentar models productius d'acord amb els límits biofísics i la conservació dels recursos i els valors naturals, contribuint així a la transició i/o consolidació agroecològica per a les noves generacions agràries

Facilitar el relleu generacional mitjançant la incorporació de persones joves a l'activitat agrària

Fomentar l'economia local mitjançant la creació d'empreses que generin activitats basades en l'economia circular

Afavorir la diversificació agrària mitjançant l'aplicació de noves tècniques de maneig del bestiar, així com noves varietats vegetals i races animals.

Crear productes agraris de qualitat que a la vegada es distribueixin per mitjà de cadenes curtes de comercialització, de manera que s'obrin nous nínxols de mercat.

És a dir, els espais test agraris ofereixen la possibilitat **d'avaluar el projecte per part de la pròpia persona emprenedora amb la finalitat de decidir la seva incorporació definitiva, el reajustament o l'abandonament d'aquesta activitat**. D'aquesta forma, s'assegura un major grau d'èxit en el procés d'incorporació definitiva al sector.

Els espais test també contemplen el sector ramader, a partir d'iniciatives que impliquin un canvi de paradigma, és a dir, granges que vulguin ser viables per elles mateixes i, en tot cas, que puguin rebre preus justos pels aliments que produeixen i pels serveis ecosistèmics que generen.

LA PERSONA EMPRENEDORA O TÈSTER

La persona emprenedora o tèster és aquella que

accedeix a un espai test agrari. Normalment sol ser una persona que té interès en emprendre un model d'empresa agrària en un territori definit amb la intenció d'incorporar-se al sector.

El principal objectiu del tèster és el desenvolupament del test d'activitat, que consisteix en **un itinerari d'incorporació progressiva al sector que permet avaluar el desenvolupament d'una activitat agrària** de forma responsable i autònoma, amb unes dimensions reals, una duració limitada i un marc que minimitza els riscos i garanteix el dret a equivocar-se.

El perfil i els requisits del tèster els ha de definir cada espai test, encara que preferiblement seran persones joves que desitgen iniciar una activitat agrària i que poden venir o no del món agrari i/o rural, però que **comparteixen les dificultats per accedir a terres, infraestructures, capacitat i solvència eco-**

nòmica i tècnica. Són persones que per diferents raons es senten amb la motivació de començar el procés d'acompanyament i que es comprometen a complir amb els acords establerts, assumint les seves responsabilitats.

LES TRES FUNCIONS DELS ESPAIS TEST AGRARIS

Les funcions que es requereixen per a l'articulació correcta d'un espai test agrari són **el suport integral, el suport físic i el suport legal**. Aquestes tres funcions estan coordinades per la governança que estableixin els actors implicats.

Les funcions articulen l'espai test agrari però no són determinants de la seva estructura, ja que les funcions poden ser executades per diferents actors o diverses funcions les pot assumir el mateix actor.

Al marge d'aquestes funcions es troben els serveis addicionals. Es tracta de serveis externs que poden

XXXII EDICIÓ

ecoviure

CAP A UN MÓN SOSTENIBLE I SOLIDARI

el petit ecoviure

+ de 10.000 VISITANTS
+ de 100 EXPOSITORS

7 i 8 DE NOVEMBRE 2020
PALAU FERAL DE MANRESA

www.ecoviure.cat

Organitza: Ajuntament de Manresa, Patronat de l'Espai Test Agrari de Manresa

Patrocina: Generalitat de Catalunya, Diputació de Barcelona, Centre de Comerç de Manresa, Consell del Baix Penedès per a la Gestió de Residus, MANRESA City de Catalunya

oferir els espais test agraris i que poden estar relacionats amb la comercialització, l'habitatge, els obradors agroalimentaris o els bancs de terres, entre d'altres.

Suport legal

La funció de suport legal defineix el marc d'actuació en què el téster té cobertes les seves responsabilitats laborals i fiscals com agent que participa en una activitat econòmica. El suport legal és una funció crítica dels

El grup RETA té el suport de la Red Rural Nacional del Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació, en relació amb l'Associació Europea per a la Innovació en matèria de productivitat i sostenibilitat agrícoles (AEI-Agri), i compta amb finançament del programa europeu FEADER.

QUÈ ÉS EL RETA?

El grup operatiu RETA (Red de Espacios Test Agrarios) està format per **entitats catalanes i extremenyas**. La seva finalitat és participar en les estratègies públicoprivades de suport a la incorporació de nous agents als sectors agrícola, ramader i forestal, així com crear, articular i dinamitzar una xarxa d'espais test agraris i totes les eines que permetin el seu correcte funcionament.

Els dos espais test agrícoles pilot s'estan implementant a Extremadura i a Catalunya. En el cas extremeny està orientat a l'obtenció de llet d'ovella a la zona de Casar de Cáceres. El cas català s'orienta a la silvopastura a Gandesa, a la comarca de la Terra Alta.

Els grups operatius són agrupacions d'actors de diferents perfils vinculats al sector agrari, que s'associen per aconseguir una innovació que resolgui un problema o aprofiti una oportunitat, amb un enfocament d'acció conjunta i multisectorial.

Qui forma part del RETA?

A Catalunya:

Associació d'Iniciatives Rurals de Catalunya (ARCA),

Xarxa de Custòdia del Territori (XCT)

Associació Rurbans-Escola de Pastors de Catalunya.

A Extremadura:

Red Extremeña de Desarrollo Rural (REDEX),

Grup d'acció local TAGUS

Cooperativa Cooprado.

Qui més hi està implicat:

Diputació de Barcelona, l'Ajuntament de Lleida, l'Associació Nacional de Criadors d'Oví de Raça Ripollesa (ANCRI), la Universitat d'Extremadura, l'Ajuntament d'Arroyo de la Luz i la xarxa francesa RENETA.

El grup està coordinat per l'empresa especialitzada en desenvolupament rural i relleu generacional al camp AmaTerra.

<https://espaciostestagrarios.org/>

espais test agraris perquè **ha d'assegurar que tot l'engrenatge funcioni en l'àmbit administratiu i normatiu**. L'actor clau encarregat d'aquesta funció ha d'estipular les relacions legals i administratives entre diferents actors i/o col·laboradors, i entre l'espai test agrari i el téster. Així mateix, ha de garantir al téster una relació contractual digna que assegurï la viabilitat futura de la incorporació a l'empresa agrària. Igualment és recomanable que el téster disposi de l'autonomia suficient per tal que la situació s'assembli el més possible a una activitat empresarial real.

Suport físic

La funció de suport físic fa referència a l'espai en què es desenvolupa l'activitat agrícola, ramadera o forestal i que inclou les terres, les instal·lacions, els equipaments o la maquinària, tots ells relacionats amb l'activitat productiva seleccionada a cada espai test agrari.

Els espais test permeten avaluar un projecte per decidir l'assentament definitiu, el reajustament o l'abandonament de l'activitat

El suport físic s'ha d'adaptar a les necessitats de cada territori i a les condicions i capacitats agronòmiques. Per tant, és necessari avaluar els **recursos i també els aspectes agraris, ambientals i legals**, amb la finalitat de triar l'emplaçament més apte per a aquesta activitat.

Així doncs, l'elecció del suport físic ha de basar-se en l'avaluació de l'entorn socioeconòmic, la situació geogràfica i agronòmica de la finca o les finques, la disponibilitat de la propietat a allotjar un projecte d'aquest caire i els recursos disponibles, entre altres possibles factors.

Una vegada consensuat l'emplaçament, cal determinar altres aspectes clau com les inversions necessàries, la relació amb la propietat i la seva gestió, l'estudi dels tràmits legals de l'inici d'una activitat agrària o la finalitat productiva més avantatjosa.

Suport integral

El suport integral inclou la formació especialitzada i el procés d'acompanyament al téster des d'un punt de vista tècnic, empresarial i personal, així com l'assessorament específic.

Es materialitza en diferents activitats durant la primera fase (formació, capaciació, concreció

del pla d'empresa, assessorament tècnic agrari...) i continua fins a les últimes fases del procés (l'accés a la terra, el desenvolupament de l'empresa, la cerca i l'establiment de canals de comercialització i la relació amb altres agents del territori).

El suport que rep el téster durant el seu test d'activitat es centra en un acompanyament personalitzat que permeti un seguiment periòdic per part del personal tècnic. L'objectiu principal és ajudar a autoavaluar el grau de consecució del pla d'empresa, oferir suport d'àmbit més personal i emocional i coordinar el pla de formació del téster.

02. En Pere Garet, de La Font, a Lluçà, cedeix part del seu ramat i instal·lacions per facilitar l'accés al sector, convertint-se així en un espai test.

LA POSADA EN MARXA DE L'ESPAI TEST DE GANDESA

L'Ajuntament de Gandesa ha cedit 1.400 hectàrees perquè s'hi pugui desenvolupar un espai test destinat a un projecte ramader. Es tracta de la instal·lació d'un ramat de cabres que pasturarà pel comunal del municipi netejant els boscos i reduint així el risc d'incendis.

En una primera fase es disposarà d'instal·lacions per dur a terme un projecte de silvo-

pastura orientat a la venda de carn de cabrit. No obstant això, no es descarta dotar l'espai de l'equipament necessari per poder produir llet i formatges. Al bell mig d'una terra de vins, sembla que complementar l'oferta gastronòmica amb formatges de pastor pren tot el sentit. I és que **un dels caràcters intrínsecs dels espais test ha de ser la constant evolució**, sempre al servei de la instal·lació de la nova pagesia.

Aquesta tardor s'obrirà la convocatòria per ocupar l'espai test durant els propers tres anys. Ja hi ha persones que s'han interessat en formar part del projecte. És el cas del Pau Urgell, ex-alumne de l'Escola de Pastors de Catalunya: *"L'espai test em va interessar perquè ofereix terres, pastures forestals on s'han realitzat feines d'estassada de sotabosc amb maquinària. Això em permetria entrar directament amb el ramat per poder fer el manteniment del sotabosc. A més, em pot ajudar a donar a conèixer el meu projecte i a que els ajuntaments de les comarques de les Terres de l'Ebre apostin fermament per la necessitat de la gestió forestal amb silvopastura. També crec que em pot oferir un conveni o un acord per al manteniment del sotabosc."*

L'espai test de Gandesa s'inclou dins la xarxa d'espais test agraris de l'estat espanyol que està impulsant el grup operatiu RETA (Red de Espacios Test Agrarios) amb el suport de diferents institucions, entre elles la Red Rural Nacional del Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació. Fent suport a l'Ajuntament de Gandesa hi ha diverses entitats catalanes com l'Associació d'Iniciatives Rurals de Catalunya, l'Escola de Pastors de Catalunya, la Federació d'ADF de la Terra Alta i la Xarxa de Conservació de la Natura.

La idea és crear **una xarxa d'espais test arreu de l'Estat, facilitant així l'accés a la terra i a la pagesia a aquelles persones que no en venen per tradició familiar.** Cada espai test tindrà la seva idiosincràsia, sens dubte, però treballar enxarxats permetrà compartir recursos i desenvolupar una eina per lluitar contra la pèrdua de la pagesia i garantir el relleu generacional que a dia d'avui encara no existeix. ✨

POSTGRAU DINAMITZACIÓ LOCAL AGROECOLÒGICA

FORMANT PER TRANSFORMAR EL SISTEMA AGROALIMENTARI

VI edició. Gener - juny 2021.
Format semipresencial.
<http://dlae.cat>

